

ADOMAS MICKEVIČIUS

Baltas karžygys

ADOMAS MICKEVIČIUS

Baltas karžygys

TEĽUM. KAZYS BUKAVECKAS

Bėga metai — jis kovoja,
Gal jau nėr, kad neparjoja.
Marčia! Rūpestis reik mest
Kunigaikštis žada vestis
 Kunigaikštis svodba¹ ta
Į kiemus kviesliai išjoja,
O martelė ašaroja,
Ašaroja, rankoms ploja:
 „Jis sugrįš pabaigęs karą
 Laukiau, poravau² metus,
 Paporuosiu ir kitus”.
Kunigaikštis svodbą kelia,
Ta rūpestis martelę:
Mūrinės³ jos akutės
Tartum srūtų dvi duobutės,
O išpurtus jos burna,
Taip, kaip vaškas geltona.
Griūva, žūva sveikata,
Jau martelė kaip ne ta.
Vainikų, dudų — gyvos plynios.
Paupia sukviestųjų minios,
Tubų žirgeliai žvengia,
Štai marčią puošia, rengia.
„Aš su juoju nevažiuosiu.
Savo žiedo jam neduosiu.
Belyk⁴ eiti nuo žmonių
Ant šaltųjų kapinių”.
Juosna svečiai išvaikščioj.
Galas svodbai kunigaikščio
Močė, ragana, atėjo,
Ir martelę prakalbėjo:
 „Kunigų nepripažįstu,
 Dievo ryšio neišvystu.
Moku žinią ir be baimės
Išliuosuosiu⁵ iš nelaimės
Aš turiu iš dimno⁶ tyro⁷
Dimną šaknį, tu — nuo vyro
Dovanas, šiaip padaryk

Laikas, Ilgesys, Laukimas

Liūdesys, Ilgesys

Jaunosios puošimas

Ryžtas

Kerai, Žąslai, Burtai

¹svodba — vestuvės, vedybos. [przypis edytorski]

²poravau — skaičiavau. [przypis edytorski]

³mūrinis — čia: didelis. [przypis edytorski]

⁴belyk — trump.: beliek. [przypis edytorski]

⁵išliuosuoti — sen.: išlaisvinti. [przypis edytorski]

⁶dimnas — keistas. [przypis edytorski]

⁷tyras — pelkė, laukai. [przypis edytorski]

Tąją šaknį susitrink,
 Mesk į goserę⁸, praryk.
 Tuojaus plaukus susiriesk
 Ant drobulės pasitiesk,
 Per du žiedus dvasią kviesk
 Nors iš rūmų užkeiktų
 Vyr's pribus ant tų pėdų".
 Nuotaka nakties sulaukus,
 Griebia šaknį, žiedus, plaukus,
 Savo vyrą kviečia — buria:
 Vyras klauso — vyras kuria,
 Žemė vietkapy prayra
 Ir išspjauna žirgą, vyrą:
 Tas vyriškis žirgą tveria,
 Per girias, per kainus neria.
 Iš uolų ugnelė tyška,
 Žagarai po kojoms pyška.
 Raitelis, kaip drūtas, neria.
 Viens — ar gryna, ar klampu.
 Ar, marte, ne šiurpu?
 Kiemas tyli — kiemas miega,
 Kručiai miega panaktiniai,
 Svodboje pragėrę jėgą;
 Tyli skambalai variniai.
 Tikt blakstienų nesudaro
 Jausdama marti kamaroj.
 Girdi, kaip keleliai dunda.
 Mato, kad tarnai nebunda.
 Susyk⁹ vartai sugirgždėjo.
 Kartą šunės¹⁰ suurzėjo
 Ir vėla, kaip nebyliai.
 Tyli kiemo pašaliai.
 Netikėtai brakšt, brakšt, brakšt
 Trejos durys atsidaro.
 Lyg kas per duris pašmakšt
 — Baltas karžygys kamaroj.
 Visas balts nuo apačios
 Lyki galvos; link kerčios
 Žengia, sėda prie marčios.
 Dailiai, meiliai laikas plaukia;
 Su sykiu apuokas¹¹ šaukia
 Žirgas žvengia. „Žirgas laukia.
 Lik sveika, arba šianai!...
 Ir būk mano amžinai!"
 Alpnas mėnesėlis šviečia,
 Raitelis, nei paukštis skriedžia
 Ir šileliais, ir laukais,
 Ir keleliais, ir takais,
 Iš uolų ugnelė tyška,
 Žagarai po kojoms pyška,
 Viens — ar gryna, ar klampu
 Ar, marte, ne šiurpu?

Naktis, Burtai

Burtai, Žąslai

Svečias, Nepažįstamas

Raitelis, Skriejimas

⁸*goserė* — gerklė. [przypis edytorski]

⁹*susyk* — iš karto. [przypis edytorski]

¹⁰*šunė* — dabar: šuo. [przypis edytorski]

¹¹*apuokas* — toks pelėdų šeimos paukštis. [przypis edytorski]

Žirgas dengia, jis nešyla,
Girioj, nieko nesutinka,
Tikt kaip kur žvėris pakyla,
Varnas iš pušies surinka.

Ar iš tolo žagaruos’

Vilko akys sužėruos.

„Denk, žirgeli, denk, denk!
Kliūčių — žūčių pasilenk,
Mėnėselis neaukštai,
Koliai žibina skliaustai
Turim braukt dešimts kalnų,
Turim plaukt dešimts tvanų.
Už pusantros valandos
Ankstybi gaidžiai giedos”.

„Kur, berneli mano, joji?”

„ Kur mano namai, jaunoji”.

„Net ant Mindaugo kalnelio

Dieną nieks nedraudžia kelio,

Naktį einam paslapta”.

„Yr pylis?” — „Yra tvirta.

Nes ant amžių supilta...”

„Bernužėli, sustabdyk!

Netrivoju: visą tranko”.

„Į mane įsikabink,

Man į skverną, o kas rankoj?

Ar duonutė?” — „Ne duonutė,

Tai šventa maldos knygutė”. —

„Negali stot, pons mus gena,

Ar girdi, kaip čion dundena?

Mesk tą knygą! Kam svarba?

Pliekiu¹² žirgą, ve dauba!”

Dingo sunkumai nuo sprando,

Pasispardė ir ant kranto.

Plynioms dengia, kiek yr vieko¹³:

Jokio gaivalo aplinkui,

Smiltys, nendrės, daugiau nieko.

Jojančiam pakeliavingui

Tikt blaivykštė¹⁴ veda kelią.

Žvelk: ant pilkaltinio nušvito,

Žvelk: jau perlėkė ant kito,

Žirgas vejasi ugnelę”.

„Kas per kelias neveizėtas¹⁵

Nors užėitum žmogaus pėdas”...

„Geras kelias: reik painaus.

Tokiu niekas nepagaus,

Nėr pėdų, nes aš pėkščių¹⁶

N’įsileidžiu ten svečių.

Nes tarnaičiai tam krašte

Neša varguolius nešte.

Veža bajorus vežte”. —

„Denk, žirgeli, denk, denk!

Kliūčių — žūčių prasilenk.

Skriejimas, Laukai

Meilė, Dialogas

Kelias, Skriejimas

Baimė, Išgąstis

¹²pliekti — smarkiai mušti, plakti. [przypis edytorski]

¹³viekas — jėgos. [przypis edytorski]

¹⁴blaivykštė — błędny ognik. [przypis edytorski]

¹⁵neveizėtas — nematytas. [przypis edytorski]

¹⁶pėkščias — sen.: pėščias. [przypis edytorski]

Žvenk: jau raudoni rytai:
 Koliai saulės nematai
 Turim porą braukt kalnų,
 Turim porą plaukt tvanų,
 Tikt už pusės valandos
 Ankstybi gaidžiai giedos".
 „Sulaikyk, vyruti, žirgą:
 Alpna, akyse man mirga,
 Burną drasko žagarai.
 Gal nubraukti, kam varai!"
 „Kas ant tavęs? Retežėlis¹⁷?"
 „Tai ražančius, ignosėlis".
 „Kam prakeiktas, kam ražančius
 Drėbk tą painę, drėbk tuos pančius
 Bėris baidosi nuo jų,
 Ot taip, ot taip, tuščiųjų!" —
 Žirgas lyg netaip baugus
 Ilgus perbėgo laukus.
 „Kokias kapines prijoji?" —
 „Tai pylis ta amžinoji". —
 „Vekur, vekur, ve tiesiog štai!
 Ir su kryžiais, su kapeliais,
 Su žaliuojančiais medeliais." —
 „Tiejai kryžiai — mano bokštai.
 Toji liepa, ką viena,
 Mano rūmų karūna.
 Bėris peršoks pinučius.
 Pasilsėsiu pas kryžius.
 Šok, žirgeli, šok, tiesiog!
 Jau ir vietoj, jau sustok!
 Peršokavai prieš gaidžius
 Tiek šilelių, tiek kalnų,
 Tiek kupstynų, tiek tvanų,
 Tu man geras, tu gražus,
 Oi, žinau, nuo ko drebi:
 Tu ir aš, abu šlapi".
 „Kam sustojai, mylimasis!
 Vėjas rytmečio šaltasis
 Pučia, suplakė rasa,
 Oi, pridenk: drebu visa".
 „Ant šio pilkaltinio eiva,
 Dega karštumu galva,
 Prisiglausi prie galvos,
 Ji sušildyti valios".
 „Kokia tu turi čion vinį?"
 „Tai kryžutį sidabrinį".
 „Eik šalin!... Aš negaliu!...
 Burną pjaustai tuo peiliu!"
 Meta kryžių, kryžius dingsta,
 Su sykiu gaidys surinka,
 Kapas brizgilais¹⁸ sutrinka.
 Žirgas kalba, žemė linksta.
 Linksta, linksta ir įgriūva,
 Be žinios jie trys pražūva.

Nepasitikėjimas, Baimė

Meilė, Dialogas, Išgąstis

Kapinės, Išgąstis, Pyktis

Rytas, Dvelksmas

¹⁷retežėlis — grandinė. [przypis edytorski]

¹⁸brizgilas — žašlas, žaboklės. [przypis edytorski]

Jau saulutė užtekėjo,
Viskas stovi kaip stovėjo:
Rimso liepos, kryžiai stukso.
Ant kapelių akmens slūgso.
Tikt aukščiausioji vieta
Suardyta, sutrempta.
Kunigas už dvi dušias
Laikė rytmetį mišias.

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/mickiewiczus-baltas-karzigys>

Tekst opracowany na podstawie: Adam Mickiewicz, Baltas karžygys : [baladė], tl. Kazys Bukaveckas, Shenandoah, Pa., spaustuvėje „Garso Amerikos lietuvių”, 1897.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiau pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūrą, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska.

Okładka na podstawie: @psporter@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).